

Vroegmoderne tijd

---

7 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Adrianus VI roept de hulp van Erasmus in voor de bestrijding van de protestantse reformatie (die de splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had) 1
- Tijdens de Rijksdag in Worms weigert Luther zijn kritiek op de Kerk terug te nemen waardoor de breuk definitief wordt / waardoor de aanhang van Luther groeit (zodat paus Adrianus VI zich gedwongen voelt de katholieke kerk te verdedigen) 1
- Erasmus is expert op het gebied van klassieke schrijvers van het vroege christendom / geniet autoriteit als humanist, wat past bij 'de heroriëntatie op het klassieke erfgoed' in de zestiende eeuw 1

Opmerking

Als bij de derde deelvraag wordt ingegaan op de hernieuwde wetenschappelijke belangstelling, wordt geen scorepunt toegekend (omdat dit niet de expertise is waarop de paus een beroep doet in deze bron).

8 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat het bevel:

- paste bij de centralisatiepolitiek omdat lokale wetten en regels pas geldig waren nadat een centraal college / een Collaterale Raad ze had goedgekeurd 1
- door de steden / door de Nederlandse gewesten werd gezien als aantasting van hun privileges / van hun soevereiniteit (waartegen zij in Opstand kwamen) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- In 1581 zeggen de gewesten hun gehoorzaamheid aan Filips II op / tekenen de gewesten het Plakkaat van Verlatinge (zodat er een nieuwe landsheer kan worden ingehuldigd) 1
- Het pamflet ondersteunt de keuze voor Anjou door duidelijk te maken dat de Spanjaarden opdracht gaven voor de aanslag / de aanslag hebben betaald, om hiermee aan te tonen dat Franse steun tegen Spanje wenselijk is 2

Opmerking

Alleen als bij de tweede deelvraag wordt ingegaan op de specifieke keuze voor de Franse hertog van Anjou, worden scorepunten toegekend.

10 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De wetenschappelijke revolutie maakte de bouw van anatomische theaters wenselijk, want (een van de volgende): 1
  - de aanwezigheid van publiek
  - de ronde theatervorm met zitplaatsen rond een snijtafel
- draagt bij aan empirisch onderzoek / verspreiding van kennis via waarneming (wat een belangrijk onderdeel is van de wetenschappelijke revolutie) 1
- De bouw van de theaters kan worden verklaard met (een van de volgende): 2
  - 'de bloei in economisch opzicht van de Nederlandse Republiek', waardoor er in de Republiek voldoende kapitaal was om de anatomische theaters te bouwen.
  - 'de bijzondere plaats in staatkundig opzicht van de Nederlandse Republiek', waardoor de gewesten / steden anatomische theaters lieten bouwen om hun (concurrentie)positie te versterken.

Opmerkingen

- *Alleen als bij de eerste deelvraag een juiste uitleg wordt gegeven, wordt 1 scorepunt toegekend aan een juiste verwijzing naar de bron.*
- *Bij de tweede deelvraag wordt voor het noemen van alleen een passend kenmerkend aspect geen scorepunt toegekend.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

In de prent wordt weergegeven dat de politieke en godsdienstige onderdrukking voortkomt uit de wens (van het Spaanse bestuur en de katholieke geestelijkheid) om financieel te profiteren van de Nederlanden, wat wordt afgebeeld door het graaien in de geldkist van / het belagen van de Weelde / de Rijkdom.

Opmerking

Als in het antwoord wordt ingegaan op een verklaring voor alleen de politieke of alleen de godsdienstige onderdrukking, worden geen scorepunten toegekend.

12 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

De betrouwbaarheid van het boek van Bor als bron werd:

- vergroot, omdat Bor door vrije toegang tot de archieven zich een vollediger beeld van de Opstand kon vormen / omdat Bor door het jaargeld uitgebreid onderzoek kon doen omdat hij geen ander werk hoefde aan te nemen 1
- verkleind, omdat door het jaargeld (het beeld van) partijdigheid ontstond / verwacht kon worden dat Bor vooral de zienswijze van (de Staten van) Holland belichtte 1

Opmerking

Alleen als met een juiste redenering wordt weergegeven waardoor de betrouwbaarheid groter of kleiner wordt door een maatregel van de Staten van Holland, wordt telkens 1 scorepunt toegekend.

13 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Kant gaat er net als Aristoteles van uit dat kennis wordt verworven door zintuigelijke waarnemingen waarmee hij aansluit op het wetenschappelijk denken / het empirisme uit de oudheid 1
- Kant legt (meer dan Aristoteles) nadruk op het gebruik van het verstand om tot zuivere kennis te komen / gaat ervan uit dat empirisme leidt tot het opdoen van kennis omdat dit het verstand activeert, wat past bij de nadruk op de rede / het rationalisme tijdens de Verlichting 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- De prent is gemaakt na de afschaffing van de voorrechten van de geestelijkheid / na aanneming van de wet dat het bezit van de Franse kerk nationaal bezit wordt 1
- De tekenaar geeft weer dat de geestelijkheid (te) rijk is / dat het afnemen van het kerkelijk bezit winstgevend is voor het vaderland (waardoor de aanneming van de maatregel terecht is) 1
- door (een van de volgende): 1
  - af te beelden dat de geestelijken die nog door de pers moet dik is
  - af te beelden dat de geestelijken die uit de pers komen dun zijn
  - af te beelden dat er munten komen uit een geestelijke in de pers
  - de titel 'De patriottistische vermageringspers'

Opmerking

Alleen als bij de tweede deelvraag een juist argument wordt genoemd, wordt 1 scorepunt toegekend aan een juiste verwijzing naar de bron.